Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi maatalouden rakennetuista annetun lain, porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain ja kolttalain sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta (HE 164/2022 vp)

Maa- ja metsätalousvaliokunta 29.9.2022

Lainsäädäntöneuvos Maija Kaukonen

HE laeiksi maatalouden rakennetuista annetun lain, porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain ja kolttalain sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta

1) Laki maatalouden rakennetuista (*rakennetukilaki)*

◊ Nuoren viljelijän aloitustuki (6 §)

- valtiontakaus avustuksen ja korkotuen lisäksi

◊ Tuen saajaa koskevat edellytykset (8 §)

- tuen saajan ammattitaitoa koskevaa vaatimusta kevennettäisiin

- yritystoimintaa koskevan riittävän ammattitaidon edellyttämistä ei silloin, jos kyseessä olisi ympäristön tilaa ja kestävää tuotantotapaa edistävä investointi, maatilojen energiainvestointi tai eläinten hyvinvointia ja bioturvallisuutta edistävä investointi

◊ Rakennetukilakiin uusi pykälä (14 a §)

- kaksoisrahoituksen kielto

2) Laki porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista (*poluralaki*)

◊ Poluralain 109 § (Tietojensaantioikeus ja tietojen luovuttaminen)

- uusi 2 momentti

- MMM:lle, Ruokavirastolle sekä ELY-keskuksille oikeus saada tuen myöntämiseksi, maksamiseksi tai tuen käytön valvomiseksi **välttämättömiä** tietoja.

- Verohallinnon Harmaan talouden selvitysyksiköltä saatavat tiedot liittyisivät veroihin.

- Muulta viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta saatavat tiedot voisivat liittyä lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- ja maksuvelvollisuuksien hoitamisesta, toiminnasta, taloudesta sekä kytkennöistä.

◊

3) Rakennetukilain ja poluralain yhtenäistäminen

◊ Jatkossa sekä **rakennetukilain (13 §) että poluralain (11 §)** mukaisen hankkeen voisi aloittaa omalla vastuulla tukihakemuksen jättämisen jälkeen

- nykyinen käytäntö edellyttää tukipäätöksen saamista

- kyseessä rakennetukilain mukainen maatilan investointituki ja poluralain elinkeinonharjoittajan investointituki, elinkeinonharjoittajan asunnonrakentamistuki, paliskunnan investointituki ja tutkimusrahoitus

- välttämättömiä suunnittelukustannuksia voitaisiin tukea, jos muodostuneet ennen tukihakemuksen jättämistä (ei ennen 1.1.2023)

◊ Rakennetukilakiin (14 b §) ja poluralakiin (7 a §) uudet pykälät

- ehdotetaan säädettäväksi tuen myöntämisen rajoituksista, joista alla olevista 1 ja 3 kohdan tarkastelu koskisi myös oikeushenkilön osalta yrityksen vastuuhenkilöitä ja yli 25 % omistavia tahoja

1) tuen hakijan toiminnassa ilmenisi ilmeistä piittaamattomuutta aiemmin kyseisten lakien nojalla myönnetyn tuen ehtojen noudattamisessa hakuvuonna tai hakua edeltävänä kolmena kalenterivuotena

2) pyritty keinotekoisesti täyttämään tuen myöntämisen edellytykset

3) olennaisesti laiminlyöty julkisoikeudellisia (mm. verot) tai yksityisoikeudellisia velvoitteita (mm. maksuhäiriöt)

4) ns. Deggendorf-ehdon mukainen tilanne, joka tarkoittaa sääntöjenvastaisen ja yhteismarkkinoille soveltumattoman valtiontuen takaisinperintää koskevan perintämääräyksen olemassaoloa

5) vaikeuksissa oleva yritys

◊ Rakennetukilain 18 § (Valtiontakauksen myöntämisen edellytykset) ja poluralain 41 § (Valtiontakausten enimmäismäärä)

- ehdotetaan, että valtiontakauksen kohteena olevien lainojen pääomaa saisi samanaikaisesti olla maksamatta enintään 240 miljoonaa euroa (nyt 110 miljoonaa euroa)

◊ Rakennetukilain 19 § ja poluralain 43 § (Toimenpiteen toteutusaika)

- pääsääntöisesti toteuttamisaika on kaksi vuotta

- voidaan pidentää kahdesti enintään vuodella kerrallaan edellyttäen, että hakemus pidentämisestä on tehty ennen määräajan päättymistä hyväksyttävällä syyllä

- ehdotus: jos määräaikoja ei pystytä noudattamaan, niin toteutusajan pidentämistä koskeva hakemus ELY-keskukselle kohtuullisessa ajassa määräajan päättymisen jälkeen

- hakijan vakava terveydentilan muutos tai muu hakijasta riippumaton yllättävä, ennalta arvaamaton tapahtuma estää ennen määräajan päättymistä hakemuksen toimittamisen

◊ Rakennetukilain 20 § ja poluralain 44 § (Tuen käyttöä koskevat ehdot)

- kevennettäisiin siten, että ELY-keskuksen lupamenettely luovutustilanteisiin liittyen poistettaisiin laeista ja tilalle nykyisten pykälien sisältöä vastaavat edellytykset tuen ehdoksi

◊ Rakennetukilain tuen hakeminen, avustusmuotoisen nuoren viljelijän aloitustuen ja avustusmuotoisen investointituen maksamisen hakeminen (29, 35 ja 36 §)

- menettely, jossa jatkossa hakemukset olisi mahdollista toimittaa ainoastaan sähköisesti. Ruokaviraston määräyksellä voitaisiin kuitenkin tietyillä edellytyksillä mahdollistaa muukin kuin sähköinen menettely tuen hakemiseen ja investointituen maksamisen hakemisessa

◊ Rakennetukilain avustusmuotoisen nuoren viljelijän aloitustuen (35 §) ja poluralain avustusmuotoisen elinkeinon harjoittajan aloitustuen (56 §) maksaminen

- ehdotetaan muutosta, että tuen hakija hakisi jatkossa itse maksatusta

◊ Poluralain 48 § (Tuen hakeminen)

- pääsäännöksi ehdotetaan edelleen sähköistä hakua

- tuen hakeminen paperisella hakemuksella tai ehdotettavalla menettelyllä, jossa hakemus voitaisiin toimittaa myös käyttäen täytettävää pdf-lomaketta, joka toimitettaisiin suojatulla sähköpostiyhteydellä tuen myöntäjälle.

- muutos koskisi myös **poluralain 57 §:n** mukaista avustusmuotoisen investointituen, asunnonrakentamistuen ja paliskunnalle aitojen kunnossapitoon myönnetyn tuen maksamisen hakemista.

◊ Rakennetukilain 46 § ja poluralain 95 § (Tuen takaisinperintä)

- edellytyksiä täydennettäisiin edellä selvitetyn ELY-keskuksen lupamenettelyn poistamisesta johtuen

- lisättäisiin lainkohta petollisen konkurssin osalta ja julkisten hankintojen sääntöjen vastaisen menettelyn osalta

- takaisinperintöjen kohtuullistamiseksi ehdotetaan menettelyä, jonka mukaan takaisin perittäisiin vain se osuus maksetun tuen määrästä, joka saadaan vähentämällä omaisuuden käyttöaikaa tai toiminnan toiminta-aikaa vastaava osuus tukiehtojen mukaisesta ajasta.

◊ Rakennetukilakiin (51 a §) ja poluralakiin (103 a §) uudet pykälät (Vähennykset ja seuraamukset)

- perustuvat horisontaaliasetuksen 59 artiklassa jäsenvaltioille asetettuun velvoitteeseen

- asetuksen edellyttämät seuraamukset kohdistettaisiin maksamisvaiheeseen

4) Kolttalaki

◊ Kolttalakiin ehdotettavat muutokset ovat teknisiä viittauskorjauksia
- poluralakiin ehdotetut muutokset vaikuttavat kolttalakiin, koska kolttalaissa viitataan edellä selvitettyihin poluralain muutosehdotusten kohteena oleviin pykäliin (11, 43, 48, 57 ja 109 §).

5) Yhteinen ojitusinvestointi

◊ Yhteinen ojitusinvestointi, jolla tuettaisiin peruskuivatustoimintaa, sisältyisi jatkossa maatilan investointitukiin. Mainittua investointikohdetta koskevat säännökset sisältyvät rakennetukilain 5 §:ään (Tuensaaja), 13 §:ään (Tuettavaa toimenpidettä koskevat edellytykset), 15 §:ään (Tuettavien toimenpiteiden valinta) ja 19 §:ään (Toimenpiteen toteutusaika). Muutoin yhteistä ojitusinvestointia koskevat maatilan investointitukia koskevat rakennetukilain säännökset.

6) Muuta

Maatilatalouden kehittämisrahastosta annettuun lakiin (657/1966) ehdotetut muutokset ovat teknisluonteisia. Maaseutuelinkeinojen rahoituslaki ja peruskuivatustoiminnan tukemisesta annettu laki ehdotetaan kumottavaksi.